

AFETLERDE ENGELLİLİK ÇALIŞTAYI

SONUÇ RAPORU

**8 MAYIS 2026 CUMA
KAYSERİ**

**AFET İŞLERİ ve RİSK YÖNETİMİ
DAİRE BAŞKANLIĞI**

ÖNSÖZ

Şehirlerimizi geleceğe hazırlamanın yolu, yalnızca fiziksel altyapıyı güçlendirmekten değil; toplumun tüm kesimlerini kapsayan, insan onurunu esas alan ve kimseyi geride bırakmayan bir yönetim anlayışını hâkim kılmaktan geçmektedir. Özellikle afetler söz konusu olduğunda, bir toplumun gerçek dayanıklılığı; en kırılgan bireylerini ne ölçüde koruyabildiğiyle ölçülmektedir.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi olarak bizler, afetlere hazırlığı yalnızca kriz anlarında yürütülen teknik bir müdahale süreci olarak değil; planlama, eğitim, erişilebilirlik, koordinasyon, teknoloji ve toplumsal farkındalık boyutlarıyla ele alınması gereken bütüncül bir kalkınma ve yönetim meselesi olarak değerlendiriyoruz. Bu anlayış doğrultusunda hayata geçirdiğimiz **Afetlerde Engellilik Çalıştayı**, kapsayıcı afet yönetimi konusunda ülkemizde örnek teşkil edecek önemli bir ortak akıl platformu olmuştur.

Bugün artık biliyoruz ki afetler karşısında güçlü olmak, yalnızca dayanıklı yapılar inşa etmekle mümkün değildir. Asıl güç; yaşlısı, çocuğu, engelli bireyi, gönüllüsü ve kurumlarıyla tüm toplumun birlikte hareket edebildiği dirençli bir yaşam ekosistemi oluşturabilmektir. Bu nedenle engelli bireylerin afet süreçlerinde karşılaştıkları riskleri azaltmak, güvenli erişimlerini sağlamak, eğitim ve müdahale sistemlerini onların ihtiyaçlarına göre yeniden

şekillendirmek bir tercih değil; sosyal devlet anlayışının ve insan haklarına dayalı yerel yönetim yaklaşımının doğal bir gereğidir.

Bu çalıştayda kamu kurumlarımız, üniversitelerimiz, yerel yönetimlerimiz, sivil toplum kuruluşlarımız, meslek odalarımız ve arama-kurtarma ekiplerimiz aynı masa etrafında buluşmuş; afetlere hazırlık konusunda kapsayıcı bir gelecek vizyonu ortaya koymuştur. Erişilebilir afet altyapısından veri yönetimine, eğitim modellerinden mahalle temelli dayanışma ağlarına kadar çok geniş bir perspektifte gerçekleştirilen değerlendirmeler, yalnızca bugünün ihtiyaçlarını değil geleceğin şehirlerini de şekillendirecek önemli çıktılar sunmuştur.

Bu rapor, günlük bir çalışmanın sonucu olmanın ötesinde; bilimsel bilgi ile saha tecrübesinin, kurumsal birikim ile toplumsal duyarlılığın buluştuğu stratejik bir yol haritasıdır. Raporda yer alan tespit ve öneriler, afetlere karşı daha dirençli şehirler inşa edilmesi, engelli bireylerin yaşam hakkının her koşulda güvence altına alınması ve kapsayıcı afet yönetimi politikalarının geliştirilmesi açısından önemli bir referans niteliği taşımaktadır.

Kayseri, tarih boyunca dayanışma kültürüyle öne çıkan kadim bir şehir olmuştur. Bizler de bu güçlü mirastan aldığımız ilhamla, insanı merkeze alan belediyecilik anlayışımızı her alanda olduğu gibi afet yönetiminde de sürdürmeye kararlıyız. Hedefimiz; afetlere karşı engelsiz, hazırlıklı, erişilebilir, güvenli ve dirençli bir şehir inşa ederken, hiçbir vatandaşımızın kendisini yalnız hissetmediği bir yaşam ortamı oluşturmaktır.

İnanıyorum ki bu çalıştayda ortaya çıkan ortak akıl; yalnızca Kayseri'mizin değil,

Ülkemizin afet yönetimi politikalarına da katkı sağlayacak, yerel yönetimler için yol gösterici bir kaynak niteliği taşıyacaktır. Çünkü afetlere dirençli şehirler, ancak kapsayıcı politikalarla; güçlü kurumlar, bilinçli toplumlar ve ortak sorumluluk anlayışıyla mümkün olacaktır.

Bu değerli çalışmanın hayata geçirilmesinde emeği bulunan belediyemizin kıymetli ekibine, tüm kurumlarımıza, akademisyenlerimize, sivil toplum kuruluşlarımıza, uzmanlarımıza,

gönüllülerimize ve katkı sunan bütün paydaşlarımıza teşekkür ediyor; hazırlanan raporun ülkemiz, şehirlerimiz ve gelecek nesiller adına hayırlı sonuçlar doğurmasını temenni ediyorum.

Dr. Memduh BÜYÜKKILIÇ
Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı

AMAÇ

Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından afetlere dirençli, kapsayıcı ve erişilebilir bir kent oluşturma vizyonu doğrultusunda düzenlenen Afetlerde Engellilik Çalıştayı'nın amacı; engelli bireylerin afet öncesi, afet anı ve afet sonrası süreçlerde karşılaşılabilecekleri riskleri değerlendirmek, mevcut uygulamaları geliştirmek ve tüm afet yönetimi döngüsünde engelli bireylerin ihtiyaçlarını merkeze alan çözüm önerileri ortaya koymaktır.

Çalıştay kapsamında engelli bireylerin afetlere hazırlık kapasitesinin artırılması, afet hizmetlerine eşit erişimin sağlanması, yerel düzeyde uygulanabilir politika ve stratejilerin geliştirilmesi ve kurumlar arası iş birliğinin güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

Ayrıca çalıştay kapsamında, Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) çerçevesinde görev alan kurum ve kuruluşların engelli bireylere yönelik hizmet sunma, erişilebilirlik, iletişim, tahliye, barınma ve müdahale kapasitelerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bununla birlikte mevcut güçlü yönler ile geliştirilmesi gereken

alanların ortaya konulması ve engellilik perspektifinin afet yönetimi süreçlerine daha etkin şekilde bütünleştirilmesine yönelik önerilerin geliştirilmesi bir diğer amaçtır.

Bu doğrultuda kamu kurumları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, afet yönetimi uzmanları ve engelli bireylerin temsilcileri bir araya getirilerek ortak akıl çerçevesinde değerlendirmeler yapılmış ve yerel ölçekte uygulanabilir çözüm önerileri geliştirilmiştir.

KAPSAM

Bu çalıştay, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Afet İşleri ve Risk Yönetimi Daire Başkanlığı koordinasyonunda; akademisyenler, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, afet yönetimi uzmanları, engelli bireyler ve ailelerinin katılımıyla yaklaşık iki yıl boyunca yürütülen kapsamlı çalışmaların bir çıktısı olarak gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu süreçte, Besime Özderici Engelsiz Yaşam Merkezi bünyesinde çok sayıda değerlendirme toplantısı, odak grup

görüşmesi, çalıştay ve eğitim faaliyeti gerçekleştirilmiş; engelli bireylerin afetlere hazırlık düzeylerinin artırılmasına yönelik ihtiyaçlar detaylı şekilde analiz edilmiştir.

Yürütülen çalışmalar sonucunda; fiziksel engelli, işitme engelli, görme engelli, zihinsel engelli bireyleri; dil ve konuşma bozukluğu, otizm spektrum bozukluğu, çoklu yetersizliği olan bireyleri kapsamak üzere yedi farklı engel grubuna özel afet farkındalık eğitim modülleri geliştirilmiştir. Bunun yanında engelli bireylerin ailelerine ve eğitimcilerine yönelik ayrı eğitim içerikleri hazırlanarak afet farkındalığının bütüncül bir yaklaşımla yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.

Çalıştay kapsamında, geliştirilen eğitim modüllerinin başta yerel yönetimler olmak üzere kamu kurumları, eğitim kuruluşları, sivil toplum örgütleri, bakım ve rehabilitasyon merkezleri ile afet yönetiminde görev alan kurumlar tarafından kullanılabilirliği değerlendirilmiş; ülke genelinde yaygınlaştırılmasına yönelik öneriler ele alınmıştır.

Ayrıca çalıştayda engelli bireylerin afet öncesi hazırlık, afet anı müdahale ve afet sonrası iyileştirme süreçlerinde karşılaştıkları sorunlar; erişilebilirlik, tahliye, barınma, iletişim, bilgilendirme, psikososyal destek ve temel hizmetlere erişim başlıkları altında değerlendirilmiştir. Bununla birlikte Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) kapsamında görev yapan kurum ve kuruluşların engelli bireylere yönelik hizmet sunma kapasiteleri, erişilebilirlik düzeyleri ve kurumsal hazırlıkları da paydaşların görüşleri doğrultusunda ele alınmıştır.

Çalıştay sonucunda elde edilen görüş, öneri ve değerlendirmelerin; engelli bireylerin afetlere karşı dirençliliğinin artırılmasına, erişilebilir afet yönetimi uygulamalarının geliştirilmesine ve engellilik perspektifinin afet yönetimi politikalarına daha güçlü şekilde entegre edilmesine katkı sağlaması amaçlanmaktadır.

Gonca ARIN

Kayseri Büyükşehir Belediyesi

Afet İşleri ve Risk Yönetimi Daire Başkanı

BİLİM VE DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Elçin BALCI

Erciyes Üniversitesi

Doç. Dr. Derya EVGİN

Kayseri Üniversitesi

Doç. Dr. Bilal BABAYİĞİT

Erciyes Üniversitesi

Doç. Dr. Büşra KEPENEK VAROL

Nuh Naci Yazgan Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Öznur ÖNCÜL DEMİR

Abdullah Gül Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Adeviye ÇOPUR

Kayseri Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Müncübe DUMAN ERBAKIRCI

Kayseri Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Emrah GÖKKAYA

Kayseri Üniversitesi

Araş. Gör. Şebnem SOYLU

Abdullah Gül Üniversitesi

YÜRÜTME KURULU

Prof. Dr. Erk HACIHASANOĞLU

Abdullah Gül Üniversitesi

A. Serdar ALTUNTUĞ

Kayseri Kent Konseyi Başkanı

Gonca ARIN

Kayseri Büyükşehir Bld. Afet İşl. Ve Risk Yön. Daire Başkanı

Arzu ÇINGİR

Kayseri Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürü

Dr. Mehmet ERŞAN

Kayseri Sağlık İl Müdürü

Rıfat GENÇ

Kayseri AFAD İl Müdürü

Ayşe AK

Kayseri Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürü

Mustafa TÜRKOĞLU

Kayseri Sosyal Güvenlik Kurumu İl Müdürü

Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Kayseri İl Emniyet Müdürlüğü

ANDA YESEVİ İHH TÜRKUAZ GÖKBÖRÜ Arama Kurtarma Dernekleri

T.C. KAYSERİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

AFETLERDE ENGELLİLİK ÇALIŞTAY SONUÇ RAPORU

Çalıştay Adı

AFETLERDE ENGELLİLİK

Tarih: 08 / 05 / 2026

Yer: KADİR HAS KONGRE MERKEZİ / KAYSERİ

Düzenleyen Birim

AFET İŞLERİ VE RİSK YÖNETİMİ DAİRE BAŞKANLIĞI

İÇİNDEKİLER

1. Giriş
2. Çalıştayın Amacı
3. Kapsam ve Yöntem
4. Katılımcı Profili
5. Program Akışı
6. Paneller
7. Oturum Masa Çalışmaları
8. Genel Tespitler
9. Çözüm Önerileri
10. Sonuç ve Değerlendirme
11. Ekler

1. GİRİŞ

Kurumumuz tarafından düzenlenen bu çalıştay ile ilgili paydaşların mevcut durumları değerlendirmesi, görüş ve önerilerin alınması ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

2. ÇALIŞTAYIN AMACI

Bu çalıştayın temel amaçları aşağıda belirtilmiştir:

- Kayseri’de yaşayan engelli bireylerin afet farkındalığını ve güvenliğini artırmak,
- Kurumlar arası koordinasyonu güçlendirmek,

- Afet farkındalık eğitimlerinin kapsayıcılığı ve sürdürülebilirliğinin tespit edilmesi,
- Erişilebilir afet alt yapısının nasıl planlanması gerektiği

3. KAPSAM VE YÖNTEM

Çalıştayın uygulanma süreci aşağıda özetlenmiştir:

- Çalıştay tarihi: 08.05.2026
- Oturum sayısı: İki oturumdan oluşmuştur
- Masa çalışma sayısı: Beş Çalışma Masası oluşturulmuştur
- Moderatör sayısı: Beş Moderatör
- Raportör sayısı: Beş Raportör

Çalıştay kapsamında aşağıdaki yöntemler uygulanmıştır:

Grup çalışmaları

- Tematik masa görüşmeleri
- Sunumlar
- Genel değerlendirme oturumları

Açıklama:

Çalıştay; afet farkındalığı, erişilebilirlik ve kapsayıcı afet yönetimi konularında mevcut durumun değerlendirilmesi, sorun alanlarının tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla düzenlenmiştir. Program kapsamında gerçekleştirilen oturumlarda kamu kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve ilgili paydaşların görüş ve değerlendirmeleri alınmıştır.

Çalıştay süreci; açılış konuşmaları, bilgilendirme sunumları, tematik masa çalışmaları ve genel değerlendirme oturumlarından oluşacak şekilde planlanmıştır. Katılımcılar belirlenen temalar doğrultusunda beş ayrı çalışma masasında bir araya gelmiş, moderatörler eşliğinde görüş, öneri ve ihtiyaç analizlerini paylaşmıştır. Her masa için görevlendirilen raportörler tarafından elde edilen çıktılar kayıt altına alınarak ortak değerlendirme sürecine aktarılmıştır.

Çalıştay kapsamında uygulanan grup çalışmaları ve tematik görüşme yöntemleri sayesinde katılımcıların aktif katkı sunmaları sağlanmış; elde edilen tespit ve önerilerin afetlere hazırlık, erişilebilir afet altyapısı ve toplumsal farkındalık süreçlerine katkı sağlayacak nitelikte olduğu değerlendirilmiştir.

4. KATILIMCI PROFİLİ

Katılımcı Dağılımı

Kurum / Paydaş Türü	Katılımcı Sayısı
Kamu Kurumu	41
Üniversite	53
STK	50
Yerel Yönetim	82
Diğer	19
Toplam	245

Katılımcı Kurumlar

- Kayseri Valiliği
- Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanlığı
- Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığı
- Erciyes Üniversitesi
- Abdullah Gül Üniversitesi
- Kayseri Üniversitesi
- Nuh Naci Yazgan Üniversitesi
- Kapadokya Üniversitesi
- Bozok Üniversitesi
- Denizli Büyükşehir Belediyesi
- Melikgazi Belediyesi
- Kocasinan Belediyesi
- Talas Belediyesi
- Develi Belediyesi
- Bünyan Belediyesi
- Pınarbaşı Belediyesi
- Yahyalı Belediyesi
- Sarıoğlan Belediyesi
- Hacılar Belediyesi
- Tomarza Belediyesi
- İncesu Belediyesi
- Kayseri İl Emniyet Müdürlüğü
- Kayseri İl Jandarma Komutanlığı
- Adalet ve Kalkınma Partisi Kayseri İl Başkanlığı
- Kayseri İl Sağlık Müdürlüğü
- Kayseri Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü
- Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü
- AFAD İl Müdürlüğü
- Kayseri İŞKUR İl Müdürlüğü
- Kayseri Sosyal Güvenlik Kurumu
- Karayolları 6. Bölge Müdürlüğü
- Kayseri Kent Konseyi

- Mimarlar Odası Kayseri Şubesi
- Makine Mühendisleri Odası Kayseri Şubesi
- Özkar Özel Eğitim ve Uygulama Okulu
- Kayseri Telsizciler Derneği
- AKRAD Kayseri
- TRAC Kayseri
- ANDA Arama Kurtarma
- KIZILAY Kayseri Şubesi
- Kızılay SAR Arama Kurtarma
- GÖKBÖRÜ Arama Kurtarma
- İHH Arama Kurtarma
- YESEVİ Hareketi Arama Kurtarma
- Türk Telekom
- Türkuaz Arama Kurtarma
- Kayseri Muhtarlar Derneği
- Kayseri Otizm Derneği
- TALOSEV Kayseri Şubesi
- Altı Nokta Körler Derneği Kayseri Şubesi
- Karakurt Arama Kurtarma
- Beyaz Ay Kayseri Şubesi

5. PROGRAM AKIŞI

Saat:

Program:

09.00 - 09.30	Kayıt ve Karşılama
09.30 - 10.00	Protokol Konuşmaları
10.00 - 11.00	Panel Oturumu 1. kısım
11.15 - 12.15	Panel Oturumu 2. Kısım
12.30 - 13.30	Öğle Arası
13.30 - 15.30	Grup Çalışmaları
15.45 - 16.45	Sonuç Oturumu Grup Sunumları
16.45 - 17.00	Genel Değerlendirme - Kapanış

6. PANELLER

6.1. 1. Panel

Moderatör: Prof. Dr. Elçin BALCI (Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı)

1. PANELİST: Sn. Dr. Mehmet Erşan (Kayseri İl Sağlık Müdürü)

Ele Alınan Konular: “Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Engelli Bireyler İçin Afet Hazırlığı”

- Veri sistemi
- Kırılgan gruplar
- Aile hekimliği sisteminde engelli bireylerin takibi
- Evde sağlık hizmetleri ve risk belirleme
- Afet öncesi sağlık hazırlıkları planlaması

2.PANELİST: Sn. Arzu Çingir (Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürü)

Ele Alınan Konular: “ASDEP Kapsamında Engelli Bireyler İçin Afet Hazırlığı ve Sosyal Destek Mekanizmaları”

- ASDEP (Aile Sosyal Destek Programı)
- Hane temelli risk değerlendirme
- Sosyal hizmet müdahale planları

3. PANELİST: Cumhuriyet Savcısı Sn. Emin KARASAKALLIOĞULLARI

Ele Alınan Konular: “Veri Haritalamasının Hukuki Boyutu: Afet Yönetiminde Kişisel Verilerin Korunması ve Kurumsal Sorumluluklar”

4. PANELİST: AFAD İl Müdürü Sn. Rıfat Genç

Ele Alınan Konular: “Afet Farkındalık Eğitimlerinde Kurumsal Kapasite ve Dijital Araçlar: AFAD Uygulamaları”

- AFAD mobil uygulaması
- Eğitim programları
- Tahliye ve müdahale süreçleri

6. 2. 2. PANEL

Moderatör: Prof. Dr. Elçin BALCI (Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı)

1. PANELİST: Kocasinan Milli Eğitim Müdürlüğü RAM Müdürü Sn. Hayri Altun

Ele Alınan Konular: “Engelli Öğrenciler İçin Okul Temelli Afet Risk Haritalaması ve Eğitim Modelleri”

- Okul güvenliği
- Bireyselleştirilmiş afet planları
- Aile-okul iş birliği

2. PANELİST: Doç. Dr. Sayın Rıfat Kurban (Abdullah Gül Üniversitesi)

Ele Alınan Konular: “CBS Tabanlı Engelli Birey Risk Haritalaması ve Akıllı Veri Sistemleri”

- Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS)
- Veri entegrasyonu
- Yapay zekâ destekli risk analizi
- Politika ve proje çağırısı

3. PANELİST: Sn. Muhammet Karahan (İHH/ STK Temsilcisi)

“Kahramanmaraş Depremlerinde Sahada Karşılaşılan Engelli Bireylere Dair Tecrübeler”

- Kahramanmaraş depremi tecrübeleri
- Erişilebilirlik öneriler

4. PANELİST: Sn. Şevket Doğan (ANDA Arama Kurtarma / STK Temsilcisi)

“Kahramanmaraş Depremlerinde Sahada Karşılaşılan Engelli Bireylere Dair Tecrübeler”

- Kahramanmaraş depremi tecrübeleri
- Erişilebilirlik önerileri

7. OTURUM VE MASA ÇALIŞMALARI

MASA 1: Eğitim Modeli

(Moderatör: AGÜ Dr. Öğretim Üyesi Öznur ÖNCÜL DEMİR/ Raportör: Sevilay DEMİRDEN)

Ele Alınan Konular

Çalışma grubunun amacı engelli bireylerin farklı gereksinim alanlarını dikkate alan saha personelinden öğretmenlere, ailelerden gönüllülere kadar geniş bir hedef kitleye yönelik çok katmanlı, modüler, sürdürülebilir ve standartlaştırılmış bir afet eğitim modeli geliştirmektir.

Çalışma grubunda ele alınan temel başlıklar engellilik türlerine göre afet eğitimi, hedef kitleye göre eğitim modeli, eğitim içeriğinde yer alması gereken temel konular ve muhtemel çıktılarıdır.

Çalıştay kapsamında mevcut afet eğitim modellerinin kapsayıcılık açısından yeterliliği değerlendirilmiş; eksiklikler, öncelikli ihtiyaçlar ve çözüm önerileri tartışılmıştır. Tartışmalar sonucunda kapsayıcı afet eğitiminin yalnızca içerik düzenlemesiyle sınırlı olmadığı; planlama, erişilebilirlik, iletişim, tatbikat ve koordinasyon süreçlerinin bütüncül biçimde yeniden ele alınmasını gerektirdiği vurgulanmıştır.

Tespitler/Riskler

1. Erişilebilirlik ve Eğitim Materyalleri

- Engelli bireylerin kullanımına uygun erişilebilir eğitim materyallerinin nicelik ve nitelik olarak yetersiz olması.
- Mevcut afet eğitimlerinin büyük ölçüde engelsiz bireylerin dinamikleri göz önüne alınarak tasarlanması.
- Engellilik türlerine göre (görme, işitme, zihinsel vb.) özel olarak uyarlanmış modüler içeriklerin bulunmaması.
- İşitme engelli bireylerin öğrenme süreçlerini kolaylaştıracak görsel destek ve materyallerin sınırlı düzeyde kalması.
- Zihinsel yetersizlik ve çoklu engel durumlarında uygulanması gereken özel öğretim yöntemlerindeki eksiklikler.
- Kalıcı öğrenme sağlayan ve sürekli tekrar gerektiren kapsayıcı öğrenme modellerinin sahada yeterince uygulanmaması.

2. Uygulama ve Tatbikat Eksikliği

- Afet eğitimlerinin uygulamadan uzak, büyük ölçüde teorik düzeyde kalması; simülasyon ve saha pratiklerinin sınırlılığı.
- Engelli bireylerin katılımıyla gerçekleştirilen kapsayıcı ve gerçekçi tatbikatların yetersiz olması.
- Acil durum tahliye uygulamalarının tüm engel gruplarının fiziksel ve zihinsel ihtiyaçlarını kapsayacak şekilde planlanmaması.

- Yangın tüpü kullanımı, ilk yardım çantası muhteviyatı ve temel ilk yardım adımlarına dair pratik bilgi eksikliği.

3. Eğitici ve Personel Yeterlilikleri

- Eğitimcilerin farklı gruplarla çalışırken pedagojik ve metodjik açıdan zorluk yaşaması, Eğitimcilere yönelik düzenlenen kapsayıcı afet eğitimi programlarının ve akreditasyon süreçlerinin yetersiz olması.
- Çocuklarla ve afet/kriz anında travma yaşamış bireylerle kurulacak sağlıklı iletişim yöntemlerine dair sahada görülen eksiklikler.
- Afet koordinasyonunda görev alan kişilerin kapsayıcılık konusunda yeterince bilgi sahibi olmaması.
- Sahada aktif görev yapan arama-kurtarma ekiplerinin, engelli bireylere yönelik özel tahliye, taşıma ve yaklaşım teknikleri konusundaki eğitim eksikliği.

4. Aile ve Toplum Katılımı

- Ailelerin afet eğitim süreçlerine yeterince dahil edilmemesi,
- Mahalle temelli afet gönüllülüğü sistemlerinin yaygın olmaması ve toplum genelinde afet farkındalığının düşük seyretmesi,
- Toplum genelinde afet farkındalığının düşük olması,
- Engelliliğe yönelik damgalama ve ayrımcılığın sürmesi,
- Engelli bireylerin damgalanma korkusuyla engel durumlarını paylaşmaktan kaçınması.

5. Kurumsal ve Yapısal Sorunlar

- Afet yönetiminde rol alan kurum ve kuruluşlar arasında sistematik iletişim, veri paylaşımı ve koordinasyon eksikliği.
- Kapsayıcı afet yönetimine ve çalışmalarına bütçe ve kaynak aktarımındaki yetersizlikler.
- Afet öncesi (hazırlık), afet sırası (müdahale) ve afet sonrası (iyileştirme) süreçlerinin bütüncül biçimde planlanmaması,
- Erişilebilirlik için alternatif (B planı) çözümlerin eksikliği.

Öneriler

Çalıştayda kapsayıcı afet eğitiminin geliştirilmesine yönelik aşağıdaki çözüm önerileri öne çıkmıştır:

1. Eğitimlerin Uygulamalı Hale Getirilmesi

- Eğitimlerin teoride kalmaması, uygulama ve tatbikatlarla desteklenmesi,
- Engelli bireyler, aileler, eğitimciler, afet gönüllüleri ve profesyoneller için düzenli simülasyonlar yapılması,
- Engelli bireylerin korunması ve tahliyesine yönelik uygulamalı eğitimlerin afet öncesinde verilmesi,
- Bireyselleştirilmiş tahliye planlarının hazırlanması.

2. Kapsayıcı Eğitim İçeriklerinin Geliştirilmesi

- Eğitim içeriklerinin engel türüne göre uyarlanması,
- İşaret dili, görsel materyaller ve alternatif iletişim yöntemlerinin kullanılması,
- Zihinsel yetersizlik ve çoklu engel durumlarına uygun tekrar temelli eğitim modellerinin geliştirilmesi,
- Afet farkındalık eğitimlerinin okul öncesi (anasınıf) dönemden itibaren başlatılması ve çocuklara yönelik eğitimlerde rol model kullanımının yaygınlaştırılması.
- Kutu oyunları, mobil uygulamalar, animasyonlar ve etkileşimli materyaller aracılığıyla afet bilincinin eğlenceli ve akılda kalıcı yöntemlerle aktarılması.

3. Eğitici ve Profesyonel Desteklerinin Güçlendirilmesi

- Eğiticilere yönelik kapsamlı pedagojik ve psikolojik formasyon eğitimlerinin verilmesi,
- Öğretmen akademileri ve öğrenci topluluklarının eğitim süreçlerine ve saha çalışmalarına dahil edilmesi,
- Eğiticilerin sahada aktif rol alması,
- Arama kurtarma ekiplerine işaret dili ve engelli bireylerle iletişim eğitimleri verilmesi,
- Koordinasyon görevinde bulunan kişilerin kapsayıcı afet yönetimi eğitimi alması.

4. Aile ve Toplum Katılımının Artırılması

- Ailelerin afet eğitimlerinin aktif bileşeni haline getirilmesi,
- Her mahalle ölçeğinde, çevresindeki engelli bireylerin haritasına hakim, kapsayıcı eğitim almış "Mahalle Afet Gönüllü" ağlarının kurulması.
- Kapsayıcı afet gönüllülüğü sisteminin teşvik edilmesi ve eğitim modüllerinin yaygınlaştırılması.
- Toplumda engelliliğe yönelik damgalama ile mücadele edilmesi,
- Sosyal hizmet desteği ile afet eğitimlerinin bütünleştirilmesi.

5. Psikososyal Destek ve Farkındalık

Afet öncesi, afet sırası ve afet sonrasında bireylere ve ailelere:

- Duygusal destek,
- Kriz ve stres yönetimi,
- Yardım mekanizmalarına erişim konularında farkındalık kazandırılması gerektiği belirtilmiştir.

6. Kurumsal İş Birliği ve Saha Araştırmaları

- Kurumlar arası iletişim ve koordinasyonun güçlendirilmesi,
- Sahada çalışan personelin ve ailelerinin ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla anket çalışmaları yapılması,
- Çalıştayların daha sık düzenlenmesi,
- Kaynak ve bütçe planlamalarının kapsayıcılık perspektifiyle yeniden ele alınması önerilmiştir.

Sonuç:

Çalıştay sonucunda kapsayıcı afet eğitiminin yalnızca belirli gruplara yönelik uyarlamalarla sınırlı olmadığı; tüm toplumun afetlere hazırlığını güçlendiren bütüncül bir yaklaşım gerektirdiği ortaya konmuştur. Eğitimlerin erişilebilir, uygulamalı, sürdürülebilir ve tüm paydaşları kapsayıcı biçimde yapılandırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Özellikle şu noktalar öncelikli görülmüştür:

- Eğitim içeriklerinin engel türüne göre uyarlanması,
- Tatbikatların erişilebilirlik standartlarını içermesi,
- Ailelerin afet eğitim süreçlerine aktif katılımının sağlanması,
- Afet öncesi, sırası ve sonrasına yönelik bütüncül eğitim planlarının oluşturulması,
- Koordinasyon ve organizasyon süreçlerinde kapsayıcılık yaklaşımının temel alınması.

Bu doğrultuda geliştirilecek politikalar ve eğitim modellerinin, olası afetlerde yaşanabilecek kayıpların azaltılmasına önemli katkı sağlayacağı değerlendirilmiştir.

MASA 2: Afet Hizmet Modeli / Temel Sorun Ve Çözüm Önerileri

(Moderatör: Güney ODABAŞI Kayseri Büyükşehir Belediyesi/ Raportör: Dilara ÇETİNKAYA)

Ele Alınan Konular:

Çalışma grubunda; engelli bireylerin afet esnasındaki can güvenliği, kurumsal afet veri entegrasyon sistemleri, engel gruplarına özgü afet çantası standartları ve acil destek/müdahale mekanizmaları detaylıca ele alınmıştır.

Tespitler/ Riskler

1.Engelli bireyler için afet veri sistemi

- RAM (Rehberlik ve Araştırma Merkezi) bünyesinde 1 Mayıs itibarıyla yüz tanıma sistemi kullanılmaya başlanmıştır. Ancak bu sistem (kolluk kuvvetlerinin kullandığı altyapılar dahil) AFAD'ın afet yönetim sistemi olan AYDES ile entegre çalışmamaktadır.

2.Kişisel afet güvenliği planı

- Afet sonrasındaki kaos ortamında, engelli bireylerin kendilerine yardıma gelen resmi acil durum müdahale personelini ayırt edememesi güvenlik zafiyeti oluşturmaktadır. Engelli bireylerin afet ve acil durumlarda kullanılacak bir veri tabanı hali hazırda yoktur.

Öneriler:

1. Engelli Bireylerde Afet Veri Sistemi

- “Dijital afet haritası” hazırlanmalıdır,
- Siber güvenlik ve veri sızıntısı risklerinin yol açabileceği sorunları önlemek adına; bakanlıklar, hastaneler ve ilgili resmi kurumlar düzeyindeki tüm bilgi paylaşımlarının ortak ve güvenli bir veri havuzu altında toplanması sağlanmalıdır.

2. Kişisel Afet Güvenliği Planı

- Engelli bireylerin ikamet ettiği bina girişlerine acil durum personelleri tarafından ayırt edilebilecek renkli kodlama sistemi veya QR sistemi kurulabilir.
- Afet anında hızlı yer ve konum tespiti yapabilmek amacıyla, engelli bireyler için elektronik kelepçe veya akıllı saat benzeri giyilebilir teknoloji ürünlerinin kullanımı teşvik edilmelidir.
- Özellikle görme engelli bireylerin kendilerine ulaşan ekiplerin resmi ve güvenilir olduğunu doğrulaması amacıyla; afet sonrası güvenliği ve psikolojik rahatlamayı artıracak özel sesli parolalar, kabartmalı logolar veya fiziki işaretler afet sonrası güvenilirliği arttırmak amacıyla kullanılabilir.
- Özel ve içeriğinde gıda, sağlık araçları bulunduran kabine dönüşen özel yatak sistemleri bulundurulabilir.

3. Afet Çantası Standartları

- Engelli bireyler için aile gözetiminde ve uzman eşliğinde engelli bireye göre hazırlanmış özel ve kullanışlı bir çanta tasarlanabilir. Örneğin otizmli bir çocuk için sakinleşmesini sağlayacak sevdiği bir pelüş oyuncak, sevdiği bir yiyecek veya düzenli kullandığı ilaçları içerecek şekilde.

4. Acil destek sistemleri

- Engelli bireylerin evlerine engel durumlarına göre koku, ısı veya hareketi algılayan akıllı alarm sistemleri kurulmalıdır. Bireyin acil durumda bu sisteme bağlı bir panik butonunu kullanması halinde, ihbarın tıpkı alarm izleme merkezlerinde olduğu gibi doğrudan Acil Çağrı Merkezleri (AÇM) ekranlarına öncelikli ihbar olarak düşmesi sağlanmalıdır.
- Engelli bireylerin ve ailelerinin akıllı telefonlarına indirerek kayıt yapabilecekleri, kriz anında tek tuşla konum bilgisi ve durum aktaran kurumsal mobil takip uygulamaları geliştirilmelidir.
- Fiziksel ve zihinsel durumu sahada çalışmaya elverişli olan engelli bireylerin, gerekli eğitimleri alarak arama-kurtarma ekiplerinin lojistik, operasyon veya iletişim süreçlerine birer çalışan/gönüllü olarak dahil edilmesi sağlanmalıdır.

MASA 3: Erişilebilir Afet Altyapısı (Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi İbrahim BEKTAŞ / (KAYÜ) / Raportör: Vedathan ÖZSOY (AGÜ)

Ele Alınan Konular

- Engelli dostu toplanma alanları
- Erişilebilir tahliye yolları
- Ulaşım ve erişim sistemleri
- Geçici barınma alanlarının düzenlenmesi
- Geçici barınma alanlarda uygun rehabilitasyon alanlarının oluşturulması

Tespitler/ Riskler

1. Engelli Dostu Toplanma Alanları

- Toplanma alanlarında zemin deformasyonunun oluşması yağış sonrası çamurlu bir yüzey ortaya çıkarmakta ve tekerlekli sandalyelerin hareket kabiliyetini büyük oranda azaltmaktadır.
- Toplanma alanlarının zemininin kaygan bir malzemeden oluşması yağışlarda düşme ihtimalini artırmaktadır.
- Toplanma alanlarında hissedilebilir yüzey bulunmamakta ya da tahrip olmuş şekildedir ve sesli yönlendirme sistemi bulunmamaktadır.
- Aydınlatma sistemleri eksik ya da hatalıdır. Gece güvenlik zaafiyeti oluşturabilir.

2. Erişilebilir Tahliye Yolları

- Dar yollarda panik anında aşırı yoğunluk olması engelli bireyler için ezilme riski oluşturmaktadır.
- Fazla eğim verilerek yapılmış rampalar engelli bireylerin araçları için devrilme riski taşımaktadır.
- Engelli bireylerin yollarına araç parkı yapılması, enkazın ulaşarak yolu kapatması erişimi kesebilir.
- Yönlendirme levhası ve sisteminin eksikliği panik anında yanlış yönlendirme yapılmasına sebep olabilir.
- Tek hatta bağlı olunması, alternatif rota olmaması sistemin çöküşüne sebep olabilir.

3. Ulaşım ve Erişim Sistemleri

- Afet ve acil durumlarda engelli bireyleri için tahsis edilmiş araç yetersizliği tahliyeyi geciktirir.
- Daha önceden yakıt/enerji stok planlamasının yapılmaması ulaşımı durdurabilir.
- İletişim sistemlerinde kesinti olması koordinasyonu bozmaktadır.
- Yollarda oluşan hasarlar ulaşımı koparabilmektedir.
- Engelli bireylerin nerede olduğuna ulaşabilecek bir veri/sistem eksikliği vardır.
- Engelli bireylerin unutulması sonucunda plansız tahliye yapılabilmektedir.

4. Geçici Barınma Alanlarının Düzenlenmesi

- Geçici barınma alanlarında hijyen sorunu yaşanırsa salgın hastalık riski artabilir.
- Alan yetersizliği hareket kısıtlılığına sebep olabilir.
- Yanlış yerleşim ve planlama yangın gibi ikincil afetlerin yaşanmasına sebep olabilir.
- Güvenlik zafiyeti savunmasız gruplar için risk oluşturmaktadır.
- Tuvaletlerin erişilemeyecek yerde ve şekilde olması sağlık sorunlarını tetiklemektedir.

5. Geçici Barınma Alanlarında Rehabilitasyon Alanları

- Afet ve acil durumlarda destek eksikliği psikolojik travma artışına sebep olabilir.
- Bazı engel türlerine sahip bireyler için sosyal izolasyon sağlanamamaktadır.
- Engelli bireylere destek vermek için yetiştirilmiş uzman personel sayısı yetersizdir.
- Özel kullanım alanları tasarlanmışsa bile bu alanların amaç dışı kullanımı gürültü ve kargaşaya sebep olabilir.

Öneriler

Engelli Dostu Toplanma Alanları

- Zemin tasarımı: Sert, kaymaz ve tekerlekli sandalye uygun yüzeyler tasarlanmalıdır.
- Yönlendirme: Görme engelliler için hissedilebilir yüzeyler ve sesli yönlendirme sistemleri kurulmalıdır.
- Sessiz alanlar: Otizm ve duyuusal hassasiyeti olan bireyler için daha az uyarana sahip bölümler oluşturulmalıdır.
- Aydınlatma: Göz yormayan, homojen ve gece güvenliğini sağlayan sistemler kullanılmalıdır.
- Oturma/istirahat alanları: Yaşlılar ve hareket kısıtlı bireyler için sık aralıklı banklar oluşturulmalıdır.

1. Erişilebilir Tahliye Yolları

- Genişlik: Minimum 120–150 cm ölçekli yollar yapılmalı.
- Eğim: %6–8'i geçmeyen rampalar, sık dinlenme sahanlıkları tasarlanmalı.
- Engelsiz rota: Kaldırım, bordür, merdiven gibi kesintilerin alternatifleri olmalı.
- Acil durum yönlendirmeleri: Büyük puntolu, kontrastlı ve Braille destekli tabelalar bulundurulmalı.
- Aydınlatmalı ve kesintisiz hatlar: Elektrik kesintisine karşı solar destekli sistemler kurulmalı.

2. Ulaşım ve Erişim Sistemleri

- Afet anı servisleri: Tekerlekli sandalye uyumlu minibüs/araç hazırlığı yapılmalı.
- Toplu taşıma entegrasyonu: Düşük tabanlı araçlar ve rampalı otobüsler tercih edilmeli.
- Toplanma alanı–barınma alanı bağlantısı: Kesintisiz erişilebilir hat kurulmalı.
- Dijital erişim: İşitme engelliler için mobil uygulama bildirimleri (metin/simge tabanlı) iletilmeli.

- Refakatçi planlaması: Yalnız bireyler için gönüllü destek sistemleri kurulmalı.

3. Geçici Barınma Alanlarının Düzenlenmesi

- Yerleşim planı: Çadır/konteynerler arasında minimum 150 cm dolaşım alanı olmalı.
- Erişilebilir birimler: Her 10 birimden en az 1'i engelli dostu (geniş kapı, tutunma barı) olmalı.
- Tuvalet ve duşlar: Kaymaz zemin, oturma aparatları, yeterli manevra alanına sahip alanlar olmalı.
- Yön bulma: Renk kodlama + semboller (okuma bilmeyenler için de anlaşılır) kullanılmalı.
- Gürültü kontrolü: Hassas bireyler için daha sakin bölgeler hazırlanmalı.

4. Geçici Barınma Alanlarında Rehabilitasyon Alanları

- Fiziksel rehabilitasyon alanı: Basit egzersiz ekipmanları ve fizyoterapi noktaları kurulmalı.
- Psikososyal destek alanları: Sessiz, güvenli ve mahremiyet sağlayan mekânlar hazırlanmalı.
- Çocuk dostu alanlar: Oyun + terapi birleşimi travma sonrası destek alanları hazırlanmalı.
- Duyusal odalar: Özellikle otizmlili bireyler için kontrollü ortamlar planlanmalı.
- Toplumsal entegrasyon: İzolasyonu azalan ortak etkinlik alanları haricinde izole alanlar kurumalı.

**MASA 4: Aile, Okul ve Toplum Hazırlığı (Moderatör: Dr. Öğr Üyesi Namık Yücel BİROL
Kapadokya Üni. / Raportör: Muhammed Ali BAKIR)**

Ele Alınan Konular

- Engelli bireylere yönelik toplum temelli afet eğitim süreçleri, aile ve toplum odaklı tatbikat mekanizmaları, afet sonrası psikososyal izleme modelleri, mahalle düzeyinde kurumsal iletişim/teknoloji altyapısı geliştirmeye yönelik kapsayıcı afet planının yapılması ele alınmıştır.

Tespitler/ Riskler

- Engelli bireylere yönelik afet eğitimlerinin standardizasyondan uzak olması, bu bireylerin bireysel öğrenme hızlarına ve engel durumlarına özgü (birleştirilmiş/bireyselleştirilmiş) şekilde verilmemesi ve eğitimlerin etkinliğinin takip edilememesi onlar için risk oluşturmaktadır.
- Engelli bireylerin algı dünyasına hitap edecek afet türlerine özgü senaryo temelli, video modeli veya çocuklara yönelik ödüllendirme mekanizması içeren tatbikat planlarının bulunmamaktadır.

- Sonradan engelli hale gelen yetişkin bireylerin ve ailelerinin dinamik durumuna uygun afet planlamaları ve tatbikat takip sistemleri eksikliği bulunmaktadır.
- Sahada görev yapan arama-kurtarma personelinin engelli bireylerin davranışsal ve fiziksel özelliklerine dair yeterli eğitimi yoktur ve örneğin konuşamayan bireylerle kriz anında iletişim kurmayı sağlayacak araçlar (iletişim panoları vb.) eksiktir.
- Afet anında mahalle muhtarları ve apartman yöneticileri arasında koordinasyonu sağlayacak telsiz, drone gibi alternatif haberleşme ve izleme teknolojilerinin bulunmamaktadır.
- İlçelerde ailelerin evlerine doğrudan giderek yerinde durum tespiti yapacak, özel plan hazırlayacak ve bunu denetleyecek disiplinler arası kurumsal bir yapı yoktur.

Öneriler

- Özel eğitime tabi bireylere engel türüne yönelik afet eğitimi verilmelidir. Bu eğitimi alanında uzman eğitmenlerin vermesi ve takibinin gerçekleştirilmesi faydalı olacaktır.
- Engelli bireylerin engel türüne yönelik senaryo temelli, video modellenmiş eğitimler geliştirilmelidir.
- Ailelerin tatbikat planı oluşturmasının sağlanması ve bu planların uygulanmasının takibi yapılmalıdır.
- “Afet Sonrası Psikososyal İzlem Kartı” oluşturulmalıdır. Bireyin psikolojik problemlerine dair erken uyarı belirtilerinin değerlendirilmesine yönelik bir kontrol listesi oluşturulması ve buna yönelik yönlendirmeler yapılması büyük problemlerin önüne geçilmesini sağlayacaktır.
- Engelli bireye yönelik “afet destek halkası” oluşturulabilir. Bu halkanın oluşturulmasında kurumlar gönüllülük esası temel alınarak görevli olmalıdır.
- Başta arama-kurtarma personeli olmak üzere sahada görev alacak tüm personelin farklı engel türlerine yönelik eğitim alması gerekmektedir. Böylece, arama kurtarma faaliyetleri sırasında bu bireylerin engellerinin bilinmesi ve konuşamayan bireylerle iletişim panolarıyla iletişim kurulması hızlı ve kolay müdahale sağlayacaktır.
- Tatbikatı teşvik için bireyler ödüllendirilmelidir.
- Engelli bireyler ve aileleri afet eğitimlerini nereden ve nasıl alabilir bunları duyuracak kamu spotları hazırlanmalıdır.
- Özel eğitim uygulama okulları ve özel eğitim rehabilitasyon merkezleri pilot uygulama merkezleri olarak belirlenebilir.

MASA 5: Kurumsal Koordinasyon (Moderatör: TMMOB Temsilcisi Sn. Murat Ziya ÖZTÜRK / Raportör: Nisanur ÇOBAN)

Ele Alınan Konular

- Kurumların görev ve sorumlulukları
- Veri paylaşım ve bilgi yönetimi
- Kriz yönetimi ve koordinasyon
- Yerel yönetimlerin rolü
- Organizasyon şeması
- Sistemli Koordinasyon ve Organizasyon Üniversitelerle İşbirliği

Tespitler/ Riskler

- Afet ve yangın ihbarı alındığında, Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) kısıtlamaları nedeniyle mağdur vatandaşın engellilik durumuna dair bilgilere erişilememekte, bu durum kurtarma operasyonlarında mağduriyete yol açmaktadır.
- Engelli bireylere ait en sağlam veriler İl Sağlık Müdürlüklerinde ve ardından Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bulunmaktadır. Şu an için engelli bireylerle ilgili tek somut veri kaynağı aldıkları engelli kartlarıdır.
- Resmi kayıtlarda engelli raporu olmayan ancak zamanla yaşlılık, hastalık gibi nedenlerle kendi kendini tahliye edemeyecek duruma gelen bireyler mevcuttur; bu durum verilerin sürekli güncellenmesini zorunlu kılmaktadır.
- Mevcut durumda kurumsal koordinasyonda, engellilere ait verilerin afetlere müdahale edecek resmi kurumlar ile tam olarak paylaşılabilmesi sorunu yaşanmaktadır.

Öneriler

1. Dijital ve Teknolojik Çözüm Önerileri

- KVKK engellerini aşmak adına, afet anında yetkili kurumlarca açılacak "kilitli" bir engelli veri tabanı oluşturulabilir.
- KADES benzeri ya da 112 sistemine entegre bir mobil uygulama geliştirilerek; afet anında engelli bireyin konumu, adı-soyadı ve engel durumu gibi kritik bilgilerin doğrudan sistemde görünmesi sağlanmalıdır.
- E-Devlet üzerinde bir sekme açılarak vatandaşların sağlık durumlarına ilişkin formları dijital olarak doldurması sağlanabilir.
- Bilgi sistemine erişim kısıtlanmalı; belediye gibi kurumlarda sadece kriz anında koordinasyonu sağlayacak belirli ve yetkili kişilere kullanıcı adı ve kodu tanımlanmalıdır.
- Risk analizlerinin yapılması, haritalandırma yazılımlarının geliştirilmesi ve yöneylem aşamalarında üniversitelerle ve ilgili akademisyenlerle iş birliği yapılmalıdır.

2. Alternatif ve Teknolojik Altyapı Çökmesine Karşı Öneriler

- Afet anında elektronik sistemlerin, baz istasyonlarının ve bataryaların 3-4 gün boyunca tamamen çökebileceği gerçeği unutulmamalıdır. Sistemler çöktüğünde dijital bilgilere ulaşılamamakta ve ulaşılamayan binalar "boş" sayılarak yardıma muhtaç insanlar geride kalabilmektedir.
- Dijital sistemlerin çökme ihtimaline karşı insan odaklı çözümlere dönmeli; süzümüş sicil kayıtları muhtarlıklara ve bina yöneticilerine verilmelidir. Bina yöneticileri vasıtasıyla binadaki engelli verileri toplanmalı, bina bazlı kurullar oluşturulmalı ve bu bilgiler kriz anında gönüllüler ve emniyet ile paylaşılmalıdır.
- Mahalle muhtarları, cami imamı ve bina yönetimleri arasında güçlü bir koordinasyon kurulmalıdır. İmamların cemaatten veya mahalleden topladığı listeler sisteme kaydedilebilir ve cami vaazlarında bu konuda farkındalık çalışmaları yapılabilir.

- Telefonların her an yanımızda olamayacağı düşünülerek; engelli bireylerin üzerinde taşıyabileceği GPS'li bileklik, kolye, ufacık bir çip veya manevi değeri olan ve AFAD cihazlarının sinyalinin algılayabileceği küçük hediyeler/nesneler geliştirilmelidir.

3. Haberleşme Alternatifleri ve Telsiz Eğitimi

- Telefon hatları çöktüğünde hiçbir yere bağlı olmayan ve en sağlıklı iletişim aracı olan amatör telsiz kullanımı için engellilere AFAD desteğiyle eğitim verilmelidir.
- Görme engelliler için önceden frekansları yüklenmiş, tek tuşla "Konumum bu, ihtiyacım bu" diyebilecek telsizler hazırlanmalıdır. Dijital telsizlerde mandala basarak konuşmaya gerek kalmadan konum gönderme özelliği kullanılmalıdır.
- Telsiz olmaması durumunda 112'nin kolayca aranabilmesi, ses çıkarılması veya Mors kodu gibi temel iletişim yollarının öğretilmesi gerekir. Ayrıca kurumlardan "Afet anında aramayın, mesaj atın" uyarısı yapılarak hatların kilitlenmesi önlenmeli ve sadece kısa mesajla konum belirlenmesi teşvik edilmelidir.

4. Arama-Kurtarma, Tahliye ve Müdahale Prosedürleri

- Binalar akredite edilerek içlerinde kimlerin yaşadığı netleştirilmelidir. Mühendisler Odası binaların krokilerini bir havuzda toplamalı; böylece afet anında kurtarma ekipleri insanların hangi odalarda olabileceğini öngörebilmelidir.
- Afet anında kendi kendini tahliye edemeyecek durumda olan engelliler, yatalak hastalar ve hamileler kurtarmada önceliklendirilmelidir. Ancak hasta kabul edilen her birey %100 engelli gibi yansıtılırsa sistem karmaşıklaşacağından net bir sınıflandırma yapılmalıdır.
- Arama kurtarma ekiplerinin standart akredite eğitimlerine engelli tahliye prosedürleri de entegre edilmelidir. Örneğin; görme engelli bir birey enkazdan çıkarılırken kask takılması, yatalak bir hasta kurtarılırken alanın nasıl genişletileceği gibi spesifik uygulamalar bilinmelidir.
- Kurumların yıl içerisinde ortak ve geniş çaplı senaryolu tatbikatlar yapması ve bu tatbikatlarda engelli verilerinin kullanımını simüle etmesi önem arz etmektedir.
- Japonya'daki gibi her birey için "bireysel kurtarma planı" hazırlanmalı ve afet anında çevre illerden de bu plan doğrultusunda nokta atışı destek alınabilmelidir.

5. Lojistik, Yardım ve Afet Sonrası Süreçler

- Afet sonrasında kurulacak geçici barınma alanları (konteyner/çadır kentler) için standart bir yerleşke krokisi olmalı ve engellilerin ihtiyaçları bu planın merkezinde yer almalıdır. Örneğin, diyaliz hastaları için jeneratörlerin nereye konumlandırılacağı önceden planlanmalıdır.
- Gelen yardımların engelli bireylerin kullanımına uygun olmaması büyük bir problemdir. İhtiyaç listeleri önceden belirlenmeli; doktor, yemek ve tuvalet gibi

hizmetler tek bir merkezden organize bir lojistikle dağıtılmalıdır. Yardımların doğru kullanımı için eğitimler de verilmelidir.

- Enkaz altından kurtarılan ve kendini ifade edemeyen, yanında yakını olmayan engelli bireylerin istismara uğramasını engellemek amacıyla özel görevliler görevlendirilmeli ve bu görevlilerin güvenilir olduğunu gösteren görsel semboller/ibareler taşımaları sağlanmalıdır.
- Deprem sonrasında binadan çıkan kişilerin ve gelen ihbarların kayıtları (kimliklendirme) titizlikle yapılarak mükerrer veya yanlış müdahalelerin önüne geçilmelidir.

6. Eğitim, Farkındalık ve Toplumsal Teşvikler

- Afet farkındalık eğitimleri anasınıfı seviyesinden itibaren başlamalı, çocuklara hayatın zorlukları ve afet anında ne yapmaları gerektiği uygulamalı olarak gösterilmelidir.
- Tüm kurumların katılacağı ortak eğitim modülleri oluşturulmalı; binaların hollerine, okullara ve üniversitelere yerleştirilecek görsel materyal ve modüllerle vatandaşların görsel hafızası canlı tutulmalıdır. Kamu spotları ve sosyal medya aktif olarak kullanılmalıdır.
- Zihinsel engelli bireylerin algılayabileceği şekilde basit, anlaşılır videolar ve her engel grubu için ayrı ayrı özelleştirilmiş eğitim modülleri hazırlanmalıdır.
- Engelli bireylerin sisteme dahil edilmesi ve engellerinden utanmayıp kayıt altına girmelerinin sağlanması için teşvikler oluşturulmalıdır. Bu süreçte aile hekimleri aktif rol oynamalı, verilerin doğruluğu ve son onayı aile hekimleri üzerinden netleştirilmelidir.
- "İşi ehline verme" prensibiyle afet anında her kurum ve birey (asker, sivil, gönüllü) kendi rolünü ve görev tanımını çok iyi bilmeli, koordinasyondaki yoğunluk ve kargaşa bu şekilde engellenmelidir.

8. GENEL TESPİTLER

Çalıştay kapsamında öne çıkan genel tespitler aşağıda yer almaktadır:

- Afet anında müdahale edecek resmi kurumların elinde engelli bireylerin güncel konumu, engel türü ve spesifik ihtiyaçlarına dair entegre bir veri tabanı bulunmamaktadır.
- Mevcut afet eğitimlerinin büyük oranda engelsiz bireylere göre tasarlandığı, teorikte kaldığı ve engel türlerine göre özelleştirilmiş materyal içermediği tespit edilmiştir.
- Toplanma alanları ve kaçış yollarında zemin yapısı engellilere göre tasarlanmamıştır. Hissedilebilir yüzey, sesli yönlendirme ve aydınlatma eksikleri vardır. Rampalar dik tasarlanabilmektedir.
- Engelli bireyleri, aileleri ve mahalle gönüllülerini kapsayan senaryolu, uygulamalı saha tatbikatlarının yapılmadığı görülmüştür.
- Arama-kurtarma ekiplerinin ve afet koordinasyon personelinin farklı engel gruplarına yönelik spesifik tahliye prosedürleri (örneğin enkazdan görme engelli çıkarırken kask takılması, konuşamayan bireyler için iletişim panoları kullanımı) ve pedagojik iletişim yaklaşımları konusunda eğitim eksikliği bulunmaktadır.
- Afet anında baz istasyonlarının, internetin ve elektrik altyapısının çökmesi durumunda dijital sistemlere ulaşamayacağı, bu durumda binaların "boş" sayılarak engelli bireylerin geride bırakılma riski taşıdığı vurgulanmıştır.
- Toplumdaki damgalama korkusu nedeniyle bazı bireylerin engel durumunu gizlemesi veri toplamayı zorlaştırmaktadır. Ayrıca afet sonrası kendini ifade edemeyen ve yakını olmayan engelli bireylerin sahada istismara açık hale gelmesi ciddi bir güvenlik riski olarak not edilmiştir.

9. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Çalıştay sonucunda aşağıdaki çözüm önerileri geliştirilmiştir:

1. Dijital ve Teknolojik Altyapı Çözümleri

- Kilitli Entegre Veri Tabanı: KVKK engellerini aşacak şekilde, sadece afet/kriz anında yetkilendirilmiş koordinasyon personeline açılacak "kilitli bir engelli veri tabanı" kurulmalıdır. Verilerin güncelliği ve doğruluğu için Aile Hekimleri sistemin onayı aşamasına dahil edilmelidir.
- Giyilebilir Teknoloji ve Mobil Entegrasyon: 112 ve KADES altyapısına entegre, afet anında engel durumu ve konumu doğrudan ekrana düşüren mobil uygulamalar geliştirilmelidir. Telefon taşınamaması durumuna karşı AFAD cihazlarının sinyalini algılayabilecek GPS'li bileklik, kolye veya çip gibi giyilebilir teknolojiler teşvik edilmelidir.

2. Altyapı ve Fiziksel Çevre Düzenlemeleri

- Erişilebilir Alan Standartları: Toplanma ve barınma alanlarının zeminleri tekerlekli sandalyeye uygun sert/kaymaz malzeme ile kaplanmalıdır. Rampalar maksimum

%6–8 eğimle yapılmalı ve en az 120-150 cm genişliğinde kesintisiz hatlar oluşturulmalıdır.

- Geçici Barınma Alanı Krokisi: Kurulacak çadır/konteyner kentlerde her 10 birimden en az 1'i engelli dostu (geniş kapı, tutunma barı, kaymaz zeminli tuvalet/duş) tasarlanmalıdır. Diyaliz hastaları gibi özel durumlar için jeneratör yerleşimleri önceden planlanmalıdır.
- Görsel ve Duyusal Alanlar: Otizm ve duyuusal hassasiyeti olan bireyler için barınma alanlarında "sessiz alanlar/duyuusal odalar" kurulmalıdır. Yön bulmayı kolaylaştırmak adına okuma bilmeyenleri de kapsayan "Renk Kodlama + Sembol" sistemi uygulanmalıdır.

3. Eğitim Modeli ve Farkındalık Çalışmaları

- Modüler ve Engel Türüne Özel İçerikler: Eğitimler zihinsel engelliler için tekrar temelli, işitme engelliler için işaret dili ve yoğun görsel destekli, çocuklar için ise senaryo/video modelli ve kutu oyunları gibi etkileşimli materyallerle yeniden tasarlanmalıdır. Eğitimler okul öncesi (anasınıfı) seviyesinden başlatılmalıdır.
- Pilot Merkezler: Özel eğitim uygulama okulları ve rehabilitasyon merkezleri kapsayıcı afet eğitimi için pilot uygulama merkezleri ilan edilmelidir.

4. Müdahale, Tahliye ve Haberleşme Alternatifleri

- Bina Kodlama ve Bina Bazlı Kurullar: Dijital sistemlerin çökme ihtimaline karşı bina girişlerine acil durum ekiplerinin tanıyabileceği renkli kodlama veya QR sistemleri kurulmalıdır. Süzölmüş sicil kayıtları muhtarlıklara verilmeli; bina yöneticileri vasıtasıyla bina bazlı kurullar oluşturularak engelli haritası fiziki olarak da tutulmalıdır.
- Amatör Telsiz ve İletişim Alternatifleri: Tek tuşla konum ve ihtiyaç gönderebilen, görme engelliler için önceden frekansı ayarlanmış amatör telsiz sistemleri dağıtılmalı ve eğitimi verilmelidir. Afet anında hat kilitlenmesini önlemek için "Aramayın, kısa mesajla konum atın" bilinci yaygınlaştırılmalıdır.
- Akredite Eğitime Entegrasyon: Arama-kurtarma ekiplerinin standart akreditasyon eğitimlerine "engelli tahliye prosedürleri" eklenmeli, kurtarma anında konuşamayan bireylerle iletişim panoları üzerinden bağ kurulmalıdır.

5. Aile, Toplum Katılımı ve Gönüllülük

- Mahalle Temelli Afet Destek Halkası: Muhtar, cami imamı, bina yönetimi ve yerel gönüllülerin içinde yer aldığı mahalle temelli "Afet Destek Halkaları" kurulmalıdır. Cami vaazları ve kamu spotları ile toplumsal farkındalık artırılmalı, damgalama ile mücadele edilmelidir. Tatbikat katılımını teşvik etmek amacıyla ailelere ödüllendirme mekanizmaları kurulmalıdır.

6. Psikososyal Destek ve Güvenlik

- Psikososyal İzlem Kartı: Afet sonrası bireylerin travma ve kriz yönetimi süreçlerini takip etmek, erken uyarı belirtilerini yakalamak amacıyla kontrol listesi içeren "Psikososyal İzlem Kartı" uygulamasına geçilmelidir.
- İstismarı Önleme Görevlileri: Kendini ifade edemeyen ve yakını olmayan engelli bireylerin güvenliğini sağlamak adına sahada özel logolu/sembollü güvenilir kamu görevlileri konumlandırılmalıdır.

10. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Gerçekleştirilen çalıştay, kapsayıcı afet yönetiminin yalnızca afet anındaki bir "yardım ve lütuf" mekanizması değil; afet öncesi planlamadan başlayıp lojistik, altyapı, teknoloji, eğitim ve kurumsal mevzuatı içine alan anayasal bir hak ve sistem entegrasyonu olduğunu net bir şekilde ortaya koymuştur.

Sadece engelsiz bireylere göre tasarlanmış mevcut afet modellerinin, toplumun en savunmasız gruplarını ikincil afet riskleriyle (ezilme, donma, tahliye edilememe, istismar, sosyal izolasyon) baş başa bıraktığı gerçeğiyle yüzleşilmiştir. Çalıştayın ürettiği en temel ortak akıl; "Dijital altyapıların çökebileceği gerçeğini unutmadan, teknolojik çözümlerle insan odaklı ve mahalle temelli yerel ağları harmanlayan hibrit bir modelin" şart olduğudur.

Öncelikli Yol Haritası ve Stratejik Adımlar:

Mevzuat ve Bürokrasinin Aşılması: KVKK kısıtlamalarını açacak "Afet Anı Ortak Veri Paylaşım Protokolü" İçişleri Bakanlığı (AFAD), Sağlık Bakanlığı ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında ivedilikle imzalanmalıdır.

Kapsayıcı Kentsel Altyapı: Yerel yönetimlerin (Belediyeler), toplanma ve geçici barınma alanlarını acilen engelli dostu standartlara (zemin, rampa, yönlendirme, özel kabinler) kavuşturması yasal bir zorunluluk haline getirilmelidir.

Uygulamalı Eğitim Seferberliği: Teorik broşür ve standart kamu spotlarının ötesine geçilerek; üniversiteler, STK'lar ve uzman akademisyenlerin iş birliğiyle engel türlerine özel modüler eğitim içerikleri ve "Bireysel Kurtarma Planları" tamamlanmalı, sahada senaryolu simülasyonlar düzenli hale getirilmelidir.

Sonuç olarak; bu çalıştayda sunulan önerilerin hayata geçirilmesi, olası bir afette engelli ve engelli bireylerin hayatta kalma oranını artırmanın yanı sıra, tüm toplum için daha dirençli, organize ve güvenli bir afet yönetim ekosisteminin kurulmasını sağlayacaktır.

11. EKLER

EK-1 Çalıştay Programı

09.00 – 09.30 Kayıt/Karşılama

AÇILIŞ OTURUMU

09.30 – 10.00 Protokol Konuşmaları

PANEL OTURUMU: (10.00 – 11.30)

- ❖ Afetlerde Engelli Bireyler İçin Kapsayıcı Risk Yönetimi: Sağlık, Eğitim, Veri ve Toplum Temelli Entegre Yaklaşım

ZAMAN AKIŞI ve SUNUM BAŞLIKLARI (10:00 – 10:05 (5 dk))

Açılış ve Panel Tanıtımı

Moderatör: Prof. Dr. Elçin Balcı (10:05 – 10:20 (15 dk))

Panelin amacı - Kapsam ve beklentiler

- ❖ Sn. Dr. Mehmet Erşan (Kayseri İl Sağlık Müdürü)

10:20 – 10:35 (15 dk)

Sunum Başlığı: “Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Engelli Bireyler İçin Afet Hazırlığı”

- ❖ Sn. Arzu Çingir (Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürü)

10:35 – 10:50 (15 dk)

Sunum Başlığı: “ASDEP Kapsamında Engelli Bireyler İçin Afet Hazırlığı ve Sosyal Destek Mekanizmaları”

- ❖ Sn. Hayri Altun (İl Milli Eğitim Kocasinan RAM Müdürü)

10:50 – 11:05 (15 dk)

İl Milli Eğitim Müdürlüğü Özel Eğitim Hizmetleri Yetkilisi

Sunum Başlığı: “Engelli Öğrenciler İçin Okul Temelli Afet Risk Haritalaması ve Eğitim Modelleri”

- ❖ Sn. Rifat GENÇ (AFAD Kayseri İl Müdürü)

11:05 – 11:20 (15 dk)

Sunum Başlığı: “Afet Farkındalık Eğitimlerinde Kurumsal Kapasite ve Dijital Araçlar: AFAD Uygulamaları”

- ❖ STK Temsilcisi (İHH / Muhammet Karahan, ANDA Arama Kurtarma/ Şevket DOĞAN)

11:20 – 11:35 (15 dk)

Sunum Başlığı: “Kahramanmaraş Depremlerinde Sahada Karşılaşılan Engelli Bireylere Dair Tecrübeler”

- ❖ Doç. Dr. Sayın Rifat Kurban (Abdullah Gül Üniversitesi)

11.35 – 11.50 (15 dk)

(Veri Bilimi / Endüstri Müh. / Yapay Zekâ / Bilgisayar Müh.)

Sunum Başlığı: “CBS Tabanlı Engelli Birey Risk Haritalaması ve Akıllı Veri Sistemleri”

❖ Cumhuriyet Savcısı Sn. Emin KARASAKALLIOĞULLARI

11.50 – 12.05 (15 dk)

Sunum Başlığı: “Veri Haritalamasının Hukuki Boyutu: Afet Yönetiminde Kişisel Verilerin Korunması ve Kurumsal Sorumluluklar”

12.30 – 13.30 Öğle arası

ÇALIŞMA GRUPLARI

Model Bileşenlerinin Geliştirilmesi

13.30 – 15.30

Katılımcılar 5 çalışma grubuna ayrılır.

ÇALIŞTAY ÇALIŞMA GRUPLARI

❖ GRUP 1 – Eğitim Modeli (Moderatör: AGÜ Dr. Öğretim Üyesi Öznur ÖNCÜL DEMİR)

Odak: Kapsayıcı Afet Eğitimi

❖ GRUP 2 – Afet Hizmet Modeli (Moderatör: Güney ODABAŞI Kayseri Büyükşehir Belediyesi)

Odak: Engelli bireyler için güvenli afet hizmet sistemi

❖ GRUP 3 – Erişilebilir Afet Altyapısı (Moderatör: Dr. Öğr. Üyesi İbrahim BEKTAŞ / KAYÜ)

Odak: Engelli dostu afet ortamı

❖ GRUP 4 – Aile, Okul ve Toplum Hazırlığı (Moderatör: Dr. Öğr Üyesi Namık Yücel BİROL Kapadokya Uni)

Odak: Engelli Bireyler İçin Toplum temelli afet hazırlığı

❖ GRUP 5 – Kurumsal Koordinasyon (Moderatör: TMMOB Temsilcisi Sn. Murat Ziya ÖZTÜRK)

Odak: Kurumlar arası iş birliği

15.30 – 15.45 Kahve Arası

SONUÇ OTURUMU: 15.45 – 16.45

Çalışma Grupları Sunumları:

(Moderatör: Kayseri Büyükşehir Bel. Afet İşleri ve Risk Yön. Daire Başk. Sn. Gonca ARIN)

KAPANIŞ: 16.45-17.00

EK-2 Fotoğraflar

Katılımcı Akademisyen ve STK Yöneticileri ile yapılan Hazırlık Toplantısı 19.03.2026

Katılımcı Akademisyen, STK temsilcileri ve Kamu Kurum temsilcileri ile yapılan Hazırlık Toplantısı 19.03.2026

Tüm paydaşların Katılımı ile yapılan Bilgilendirme Toplantısı 02.04.2026

Tüm paydaşların Katılımı ile yapılan Bilgilendirme Toplantısı 02.04.2026

Yürütme Kurulu İstişare Toplantısı 09.04.2026

Yürütme Kurulu İstişare Toplantısı 09.04.2026

Yürütme Kurulu İstişare Toplantısı 09.04.2026

Kayseri Kent Konseyi Engelli Çalışma Grubu Hazırlık Toplantısı 16.04.2026

Kayseri Kent Konseyi Engelli Çalışma Grubu Hazırlık Toplantısı 16.04.2026

Kayseri Kent Konseyi Engelli Çalışma Grubu Hazırlık Toplantısı 16.04.2026

Çalıştay Öncesi Hatıra Fotoğrafı

Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanımız Sn. Dr. Memduh BÜYÜKKILIÇ'ın Açılış Konuşması

Stand ve Sergi alanları

Panel Oturumları

Panel Oturumları

Panel Oturumları

Masa Çalışmaları

Masa Çalışmaları

Masa Çalışmaları

Masa Çalışmaları

Çalıştay Kapanış Fotoğrafi

Çalıştayımıza ilgi gösteren, Afetlerde Engellilik konusunda ülkemizde ve bölgemizde çok önemli çalışmaların yapılabilmesi için bu çalışmaya öncelik eden Üniversitelerimiz, İl Müdürlüklerimiz, Sivil toplum kuruluşlarımız başta olmak üzere tüm paydaşlarımıza şükranlarımızı sunuyoruz.